

Ülevaade Taanis toimunud Põhjamaade ja Baltimaade mesinduskonverentsil arutatud teemadest, mesinduse olukorrast ja arengust Põhja- ja Baltimaades

Kokkuvõtte ettekandest Jänedal mesinduspäeval 15.02.2009.a.

Lektor Aleksander Kilk, PR-5-1.3-8

Mesinduspäev toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Eesti Mesinike Liidul kujunesid juba alates 1992.aastast välja sidemed ja hea koostöö Soome Mesinike Liiduga. Kui 1996.a. veebruaris toimus Põhjamaade Mesindusnõukogu aastakoosolek Soomes, siis kutsus Soome ML sellest külalisena osa võtma ka Eesti ML juhatuse esimehe. Selle koosoleku lõpus kutsuti Eesti ML osalema Põhjamaade Mesindusnõukogus assotsieerunud liikmena ja alates 1999.a. juba täisliikmena. Läti ja Leedu Mesinike Liitude esindajad osalevad selles koostöös alates 1999.a. ning 2002.a. otsustati nimetada see mesinike liitude koostööorgan ümber Põhjamaade ja Baltimaade Mesindusnõukoguks PBMN. 2004.a. toimus PBMN aastakoosolek esmakordselt Eestis Jänedal ja läks kõigi osavõtjate hinnangul väga hästi korda.

Järjekordne 2009.a. Põhjamaade ja Baltimaade Mesindusnõukogu ametlik aastakoosolek ja teaduskonverents toimusid 30. jaanuarist kuni 1. veebruarini Taani pealinnas Kopenhaagenis. Konverentsi juhatas PBMN jooksva perioodi president Sven Branner Taani Mesinike Liidust. PBMN liikmed andsid ülevaate mesinduse olukorrast ja 2008.a. mesindushooajast liikmesmaades.

Taani esindajad teatasid, et Taanis oli mesilasperede talvitumine 2007/2008.a. talvel väga halb, mille tulemusena hukkus kohati kuni 40% mesilasperedest. Samuti oli väga halb talvitumine olnud ka Saksamaal ja veel mitmes Kesk-Euroopa riigis. Peamiseks põhjuseks oli 2007.a. pika mesindushooaja vältel väga suure arvukuse saavutanud varroalestad populatsioon mesilasperedes, mis nõrgestas peredes üleskasvanud talvemesilaste elujõudu ja lühendas nende eluiga. Kuigi sügisel tehti mesilasperedes tavapärase varroatoosiravi ja sel perioodil peredes olnud varroalestadest suurem osa hävitati, ei suutnud nõrgestatud mesilastega mesilasperede talve üle elada. Selle tulemusena oli 2008.a. kevadel mesilasperede arv Taanis oluliselt vähenenud ning suur osa mesinike pingutusi oli suunatud mesilasperede arvukuse taastamisele. Meesaak 2008.a. jäi Taanis mõnevõrra alla keskmise taseme.

Suhteliselt suuremaid talvekadusid 2007/2008.a. talvel tõdesid kõik PBMN liikmesmaade esindajad, kuid kriitilist mõju mesilasperede arvukusele see Taani kõrval teistes riikides siiski ei tekitanud. Nii olid Rootsis ja Norras talvekaod keskmiselt 10-13%, kohati siiski kuni 20%. Ka Balti riikides olid mesilasperede talvekaod keskmiselt 10-14% piires. Kuid nii Eestis kui Lätis esines mesilaid, kus tugeva varroatoosinakkuse tõttu talvemesilaste kasvuperioodil ei olnud talvituvatel mesilasperedel piisavalt eluressurssi ja selle tulemusena hävis mõnes mesilas kuni 80-100% mesilasperedest. Soomes jäi mesilasperede talvine hukkumine keskmiselt 12% piiridesse.

Meesaakide osas 2008.a. mesindushooajal jäid keskmised tulemused kõikjal veidi alla tavalise taseme. Põhjuseks oli lisaks mesilasperede kevadise arvukuse mõningasele vähenemisele ka enamasti raskendatud ilmastikutingimused nii kohatiste põutingimuste tõttu juunikuus kui ka liigsete vihmade tõttu juulis ja augustis. Näiteks Norras, kus ligi poole meesaagist moodustab tavaliselt kanarbikumesi, jäi kanarbiku meepotentsiaal ebasoodsate ilmastikumõjude tõttu suures osas kasutamata. Ka Eestis ja Lätis saadi tavapärasest kanarbikumee saagist tunduvalt väiksemad meekogused.

PBMN liikmed andsid ülevaate oma mesindusprogrammide tegevustest, mis on üldjoontes olnud aktiivsed ja tulemuslikud. Kõigis maades on olulisel kohal tehnilise abi meetme raames toimuv mesinike teavitus- ja nõustamistegevuste korraldamine, sealhulgas mesindusõppuste, -kursuste ja -loengute korraldamine. See teenib ühtlasi ka mesinduse järjepidevuse ja mesindussektorisse uute mesinike juurdetoomise eesmärkide täitmisega. Mesinike arvu järjekindel vähenemine on iseloomulik kogu Euroopa ja laiemalt ka maailma mesindusele.

Näiteks Taanis oli 1960.a. kokku 15 000 mesinikku, 1970.a. 8 000 ja 1990.a. 7 500 mesinikku. Vähenemise tendents on jätkunud tänaseni, – 2000.a. oli Taani ML liikmeid kokku vaid 5 000 ja 2004.a. veel veidi enam kui 4 000 mesinikku. Taani ML andmetel oli neil liikmeskonna suuruseks 2007.a. vaid 3 624 mesinikku ja 2008.a. lõpuks veel mõnekümne võrra vähem.

Analoogiliselt on ilmne mesinike arvu vähenemise tendents ka teistes Skandinaaviamaades. Nii näiteks oli Rootsis 2002.a. 11 300 mesinikku, kuid 2004.a. 10 600 ja 2007.a. lõpuks vaid 9 700 mesinikku. Vastavalt Norras oli 2002.a. 3 400 mesinikku ning 2004.a. 3 300 ja 2007.a. vaid 2 800 mesinikku. Ka Soomes on viimaste aastate trendiks olnud mesinike arvu vähenemine keskmiselt 100 – 120 võrra aastas ning 2007.a. lõpuks on Soomes alles jäänud umbes 2 500 mesinikku.

Baltimaades on mesinike arvu kohta statistiliste andmete kogumine ja dünaamika hindamine mesinike liitude poolt näidanud samuti mesinike arvu vähenemist. Kui näiteks Eestis oli 2001.a. toimunud põllumajandusloenduse andmetel enam kui 7 600 mesinikku, siis praeguseks on see näitaja EML hinnangul langenud 7 000 mesiniku tasemele ning on jätkuvalt langev. Mesinike arvu vähenemise peamine põhjus on nende vanus ja terviseprobleemid. Nii on praktiliselt kõigis Baltimaades ja Skandinaavia riikides mesinike keskmine vanus 56 – 58 aasta piires. Seega üheks peamiseks eesmärgiks mesinduse arendamisel peaks olema uute ja võimaluse korral noorte mesinike toomine mesinduse juurde. Kahjuks läheb see väga raskelt, sest noored peavad mesindust üsna raskeks ja spetsiifiliseks tegevusalaks, mille atraktiivsus on nende jaoks madal.

Kui iseloomustada Põhja- ja Baltimaade mesindust mesilasperede arvu ja meetoodangu dünaamika alusel, siis pole viimase 5 aasta vältel siin erilisi muutusi olnud. Seega on mesinike arvu vähenemise taustal keskmine mesilate suurus ja mesilasperede arv ühe mesiniku kohta kasvanud. See viitab arengusuunale, kus mesinike professionaalsus suureneb ja mesinike-tootjate osakaal kasvab.

Erandiks mesilasperede arvukuse dünaamika osas on Soome, kus viimaste aastate suure meesaagi ja sellest tingitud mesinike suure laovarude tõttu on osa professionaalseid mesinikke tunduvalt vähendanud mesilasperede arvu ja meetootmist. Kui 2006.a. oli Soomes 60 000 mesilasperet, siis 2008.a. lõpuks Soome ML hinnangul vaid 42 000 mesilasperet. Samas oli 2008.a. meesaak Soomes tavalisest väiksem ja mee laovarud on märgatavalt vähenenud, mille tulemusena on 2009.a. taas oodata mesilasperede arvukuse suurendamist.

Laupäeval, 31. jaanuaril ja pühapäeval 01.veebruari toimunud PBMN aastakonverentsil kuulati ja arutati ettekandeid viimase aasta vältel tehtud teaduslike ja rakenduslike mesindusalaste uuringute tulemuste kohta erinevates maades. Ettekanded olid jaotatud blokkideks teemagruppide järgi. Ühe suure grupina käsitleti mitmesuguseid arendusprojekte nii mesindusprogrammide ja meepromotöö programmide raames kui ka ülikoolide või teadusasutuste initsiatiivil. Suur osa ettekandeid oli pühendatud mesilashaigustele, sealhulgas haiguste seirele, uuringutele ja tõrjele. Olulisel kohal olid varroatoosiga seotud teemad.

Konverentsil käsitleti samuti noseematoosi vana ja uut tüüpi haigustekitaja *Nosema apis* ja *Nosema ceranae* levikut ning propoprtsoone Skandinaaviamaades. Rootsi, Soome ja ka Norra uuringutulemuste kohaselt on sealsete maade paljudes mesilates varasemast tüüpiline *Nosema apis* asendunud suuremas osas mõnevõrra agressiivsema vormiga *Nosema ceranae*. Ka Eestis võib olukord olla analoogiline, see teema vajaks rohkem tähelepanu ja täpsustavaid uuringuid. Ühe olulise teemana käsitleti ka GMO-taimede kasvatamise tänapäeva ja tulevikku Euroopa Liidus ja maailmas ning selle seost mesinduse tulevikuga või ohtudega mesindusele.

PBMN aastakonverentsi lõpus otsustati järgmisel 2010.a. kutsuda aastakoosolek kokku Soomes ja paluti Soome Mesinike Liidul võtta selleks perioodiks PBMN juhtriigi roll endale, millega Soome ML ka lahkesti nõustus. PBMN presidendiks valiti Jyrki Parikka Soomest.